

Vergaderjaar 2011–2012

33 000 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012

Nr. 119

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 november 2011

Tijdens het Begrotingsonderzoek d.d. 24 november 2011, heb ik aangegeven u de volgende informatie te doen toekomen:

1. aansluiting geautoriseerde begroting 2011 naar de ontwerpbegroting 2012;
2. overzicht over de budgetflexibiliteit van de OCW-artikelen.

Ik geef door middel van bijgevoegde bijlagen gehoor aan deze toezeggingen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart

1. Aansluiting geautoriseerde begroting 2011 naar de ontwerp-begroting 2012

De belangrijkste budgettaire wijzigingen op de OCW-begroting worden hieronder weergegeven. In de stand geautoriseerde begroting 2011 zijn de ombuigingen uit het Regeerakkoord 2010 reeds verwerkt. In de nieuwe stand ontwerp-begroting 2012 zijn ook de intensiveringen uit het Regeerakkoord van in totaal € 1,4 miljard in 2016 verwerkt.

Uitgaven

Tabel 1 Bijstellingen t.o.v. geautoriseerde uitgavenbegroting 2011 (x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand ontwerp-begroting 2012	34 130,5	33 694,0	34 043,2	33 942,3	33 570,0	33 756,4
Stand geautoriseerde begroting 2011 ¹	33 669,7	33 406,5	32 928,3	32 780,2	32 433,5	32 395,0
Totaal verschil	460,8	287,5	1 114,9	1 162,1	1 136,5	1 361,4
Leerlingenontwikkeling	38,6	130,1	205,0	232,6	266,2	281,8
Ramingsbijstelling studiefinanciering	- 156,2	- 126,2	- 66,5	- 25,9	34,5	21,8
Intensiveringen Regeerakkoord	0,0	460,0	790,0	880,0	940,0	1 095,0
Alternatieve inzet intensiveringen Regeerakkoord	0,0	10,0	10,0	0,0	120,0	0,0
Fasering langstudeerders en passend onderwijs	0,0	358,0	192,0	87,0	- 23,0	- 23,0
Dekking fasering langstudeerders en passend onderwijs	- 123,0	- 137,5	- 79,5	- 7,5	- 124,5	0,0
Eindejaarsmarge 2010	141,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Intertemporele compensatie	- 60,5	- 2,7	63,1	- 0,7	2,7	3,0
Kasschuiven OV-kaart	420,0	- 450,0	- 50,0	0,0	0,0	0,0
Tegenvaller VO en dekking	56,0	- 56,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Afronding FES	- 25,0	- 2,1	- 9,4	- 6,6	0,0	0,0
Diversen	- 4,1	- 13,7	- 9,2	9,7	- 2,9	- 2,1
Totaal bijstellingen	287,3	169,8	1 045,5	1 168,6	1 212,9	1 376,4
<i>Technische bijstellingen:</i>						
Loon- en prijsbijstelling	328,1	391,3	389,9	388,2	384,9	386,6
Overige technische bijstellingen	- 154,6	- 273,6	- 320,5	- 394,7	- 461,3	- 401,7
Totaal technische bijstellingen	173,5	117,7	69,4	- 6,5	- 76,4	- 15,0
Totaal verschil	460,8	287,5	1 114,9	1 162,1	1 136,5	1 361,4

¹ Stand inclusief Nota van Wijzigingen (NvW), Startbriefmutaties en Incidentele suppletoire begroting (ISB).

Ontvangsten

Tabel 2 Bijstellingen t.o.v. geautoriseerde ontvangstenbegroting 2011 (x € 1 miljoen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand ontwerp-begroting 2012	1 210,9	1 197,6	1 267,4	1 345,3	1 415,7	1 499,5
Stand geautoriseerde begroting 2011 ¹	1 069,3	1 165,5	1 226,7	1 293,6	1 361,2	1 450,9
Totaal verschil	141,6	32,1	40,7	51,7	54,4	48,6
Leerlingenontwikkeling	- 0,3	0,3	0,5	0,0	0,4	0,3
Ramingsbijstelling studiefinanciering	50,3	49,8	53,8	50,5	50,5	46,0
Diversen	4,1	0,0	0,0	- 1,7	- 3,7	- 3,7
Totaal bijstellingen	54,0	50,1	54,3	48,9	47,2	42,5
Technische bijstellingen	87,5	- 18,0	- 13,5	2,8	7,2	6,1
Totaal technische bijstelling	87,5	- 18,0	- 13,5	2,8	7,2	6,1
Totaal verschil	141,6	32,1	40,7	51,7	54,4	48,6

¹ Stand inclusief Nota van Wijzigingen (NvW), Startbriefmutaties en Incidentele suppletoire begroting (ISB).

Toelichting

Leerlingenontwikkeling

In de verschillende onderwijssectoren is in het aantal leerlingen en studenten per saldo hoger dan waarmee tot nu toe in de begroting rekening was gehouden. De grootste opwaartse mutaties doen zich voor in het VO en het MBO. In het VO stijgt de gemiddelde verblijfsduur iets. In het MBO hangt de geraamde stijging vooral samen met het vorig jaar zich al aftekenende, maar nu meerjarig verwerkte substitutie-effect tussen BOL en BBL (meer BOL-deelnemers in plaats van BBL-deelnemers betekent meer uitgaven). In onderstaande tabel wordt de leerlingen- en studentenontwikkeling per sector weergegeven.

Tabel 3 Leerlingen- en studentenontwikkeling (x € 1 000)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Primair onderwijs	16	5 371	3 936	2 569	8 117	15 170
Voortgezet onderwijs	41 898	62 226	65 044	75 796	87 371	95 410
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	7 829	37 355	88 130	94 005	110 279	111 908
Hoger beroepsonderwijs	- 22 231	3 189	19 082	26 576	28 117	30 643
Wetenschappelijk onderwijs	7 733	16 247	20 612	20 727	16 717	11 361
Studiefinanciering	1 949	4 194	6 416	10 755	12 824	13 873
Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	1 384	1 546	1 796	2 184	2 742	3 396
Totaal uitgaven	38 578	130 128	205 016	232 612	266 167	281 761
Lesgeldontvangsten	- 268	288	463	44	403	270
Totaal ontvangsten	- 268	288	463	44	403	270

Ramingsbijstelling studiefinanciering

De raming van de uitgaven voor studiefinanciering vertoont tot en met 2014 per saldo een meevaller, daarna worden per saldo tegenvallers geraamd. De ramingsbijstelling is het gevolg van een aantal ontwikkelingen. De belangrijkste ontwikkeling zijn:

- Bij de omzetting van prestatiebeurs in gift worden op grond van de actuele inzichten in het omzettingsritme de eerste jaren meevallers verwacht, die vanaf 2015 omslaan in tegenvallers. Daarnaast is er bij de aanvullende beurs is een lager gebruik dan eerder werd geraamd.
- Bij de uitgaven voor de OV-studentenkaart doen zich tegenvallers voor. Deze worden gecompenseerd door hoger uitvallende renteontvangsten aan de ontvangstenkant.

Intensiveringen Regeerakkoord

Alle intensiveringsenveloppen zijn structureel, inclusief oploop, toegevoegd aan de begroting van OCW. In totaal gaat het om € 540 miljoen in 2012 oplopend tot € 1,4 miljard in 2016.

De intensivering Kwaliteitsimpuls / reservering ramingsrisico is bij Voorjaarsnota volledig ingezet ter dekking van de stijgende leerlingen en studentenaantallen. Het gaat om € 70 miljoen in 2012 oplopend tot € 270 miljoen in 2016. Daarnaast is een deel van de intensiveringen Versterken centrale en uniforme toetsing en Prestatiebeloning op basis van leerwinst ingezet ter dekking van de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs uit het Regeerakkoord 2010. De intensivering voor Versterken centrale en uniforme toetsing is daardoor verlaagd met € 10 miljoen in 2012 en 2013 en Prestatiebeloning op basis van leerwinst is verlaagd met € 120 miljoen in 2015.

In onderstaande tabellen worden de intensiveringen weergegeven, exclusief het deel dat reeds bij Voorjaarsnota is ingezet ter dekking van de stijgende leerlingen en studentenaantallen en de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs. Tabel 4a geeft de totale reeksen weer. In tabel 4b wordt vervolgens het totaal van de intensiveringen per beleidsdirectie weergegeven. Het aandeel van het groene onderwijs in deze intensiveringen is toegevoegd aan de begroting van EL&I.

Tabel 4a Intensiveringen (x € 1 000)

Intensivering	Artikel	2012	2013	2014	2015	2016
Uitbreiding doelgroep VVE	1	30 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Versterken centrale en uniforme toetsing	1, 3, 4	70 000	70 000	80 000	80 000	80 000
Professionalisering onderwijspersoneel	9	100 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Prestatiebeloning op basis van leerwinst	9	10 000	20 000	40 000	80 000	220 000
Hoogbegaafden	1, 3	20 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Taal en rekenen	1, 3	20 000	20 000	0	0	0
Meer schakelklassen en summercourses	1	40 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Plusvoorzieningen en wijk scholen	4	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Kwaliteitsverbetering	4	0	150 000	150 000	150 000	150 000
Verhogen intensiteit onderwijs	6, 7	50 000	130 000	210 000	230 000	245 000
Innovatie en onderzoek	6, 7, 16	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Totaal intensiveringen		460 000	790 000	880 000	940 000	1 095 000

Tabel 4b Intensiveringen per beleidsartikel (x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Primair onderwijs	118 677	154 503	146 477	146 477	146 477
Voortgezet onderwijs	48 061	52 255	48 722	48 745	48 775
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	41 911	184 033	185 734	185 734	185 734
Hoger beroepsonderwijs	28 392	68 614	110 223	120 658	128 416
Wetenschappelijk onderwijs	65 608	100 814	137 694	146 871	153 616
Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	110 000	170 000	190 000	230 000	370 000
Onderzoek en wetenschapsbeleid	46 000	46 000	46 000	46 000	46 000
Aandeel groen onderwijs (op begroting EL&I)	1 351	13 781	15 150	15 515	15 982
Totaal intensiveringen	460 000	790 000	880 000	940 000	1 095 000

Alternatieve inzet intensiveringen Regeerakkoord

Een deel van de intensiveringen Versterken centrale en uniforme toetsing en Prestatiebeloning op basis van leerwinst is ingezet ter dekking van de fasering van de maatregelen langstudeerders en passend onderwijs uit het Regeerakkoord 2010. Voor Versterken centrale en uniforme toetsing gaat het om € 10 miljoen in 2012 en 2013 en voor Prestatiebeloning op basis van leerwinst om € 120 miljoen in 2015.

Fasering langstudeerders en passend onderwijs en Dekking fasering langstudeerders en passend onderwijs

De maatregelen uit het Regeerakkoord, verhoging van het collegegeld voor langstudeerders en de efficiencykorting op de instellingen en de bezuiniging op passend onderwijs, worden gefaseerd ingevoerd. De dekking vindt volledig binnen de OCW-begroting plaats. Zie brief aan de Tweede Kamer, d.d. 13 april 2011 (kamerstuk 32 618, nr. 32).

Eindejaarsmarge 2010

De budgetten die in 2010 niet volledig tot besteding zijn gekomen, zijn voor 2011 aan de OCW-begroting toegevoegd.

Intertemporele compensatie

Op diverse budgetten vinden intertemporele compensaties plaats omdat middelen in latere (of eerdere) jaren benodigd zijn.

Kasschuiven OV-kaart

Een deel van de verplichtingen voor de OV-studentenkaart uit 2011 is al in 2010 voldaan (€ 80 miljoen). Daarnaast is een deel van de verplichtingen uit 2012 en 2013 al in 2011 voldaan (totaal € 500 miljoen).

Tegenvaller VO en dekking

In het Regeerakkoord is besloten om een nullijn te hanteren voor de lonen in 2011. In de sector VO ontstaat daardoor een liquiditeitsprobleem. Ter dekking van de kosten van de arbeidsvoorwaarden wordt € 56 miljoen van 2012 naar 2011 geschoven.

Afronding FES

Dit betreft de toevoeging van de onderuitputting 2010 aan 2011 en het neerwaarts bijstellen van het projectplan en de activiteiten van het voormalige FES project Beelden voor de Toekomst.

Diversen

De post diversen bevat met name een deel van de dekking voor de taakstellingen zorg en overige problematiek Rijksbegroting. Deze taakstellingen worden grotendeels ingevuld door middel van meevallers bij de studiefinanciering, maar daarnaast zijn ook een restant van de prijsbijstelling en incidentele posten ingezet ter dekking.

Loon- en prijsbijstelling

In het Regeerakkoord is besloten om een nullijn te hanteren voor de lonen in 2011. Dit betekent dat de loonbijstelling tranche 2011 die aan de departementen is uitgekeerd geen vergoeding bevat voor contractloonstijging, maar alleen voor de ontwikkeling in de sociale werkgeverslasten. Voor OCW gaat het om € 131 miljoen in 2011 aflopend naar € 123 miljoen in 2016.

Daarnaast staan op de aanvullende post van Financiën met ingang van 2012 middelen gereserveerd voor de (verdere) financiering van het Actieplan LeerKracht van Nederland. Tranche 2012 is toegevoegd aan de OCW-begroting. Het gaat om een incidentele loonontwikkeling van ca. € 60 miljoen structureel vanaf 2012.

Tot slot is de prijsbijstelling tranche 2011 toegevoegd aan de OCW-begroting. Het gaat om ca. € 200 miljoen structureel vanaf 2011.

Overige technische bijstellingen

Het betreft overboekingen van en naar andere departementen zoals de overboekingen naar EL&I van het structurele budget van TNO en het aandeel groen onderwijs in de intensiveringen en ombuigingen uit het Regeerakkoord.

Daarnaast is er sprake van minder niet relevante uitgaven voor studiefinanciering doordat de groei in de leningen studiefinanciering minder groot is dan eerder geraamd. Ook wordt er structureel minder aanvul-

lende beurs als prestatiebeurs toegekend. Aangezien dit leningen betreft, zijn deze niet relevant voor het uitgavenkader Rijksbegroting-eng.

2. Overzicht Budgetflexibiliteit 2012

Onderstaand is weergegeven de mate van budgetflexibiliteit cf. de wijze zoals was weergegeven in de ontwerpbegroting 2011.

Tabel Budget flexibiliteit artikel 1 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	9 537 998	9 357 476	9 157 197	9 000 413	8 940 968
Totaal juridisch verplicht	9 465 747	9 284 336	9 093 617	8 935 877	8 876 097
Totaal bestuurlijk gebonden	71 664	72 431	62 746	64 056	64 356
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	587	709	834	480	515

Tabel Budget flexibiliteit artikel 3 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	6 906 781	6 988 361	7 036 931	7 070 889	7 118 289
Totaal juridisch verplicht	6 852 389	6 940 492	6 989 108	7 023 327	7 071 437
Totaal bestuurlijk gebonden	54 234	47 552	47 506	47 247	46 537
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	158	317	317	315	315

Tabel Budget flexibiliteit artikel 4 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	3 451 393	3 497 125	3 447 104	3 326 799	3 312 554
Totaal juridisch verplicht	3 406 475	3 294 126	3 249 136	3 130 638	3 115 660
Totaal bestuurlijk gebonden	44 733	202 735	197 549	195 834	196 611
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	185	264	419	327	283

Tabel Budget flexibiliteit artikel 6 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	2 483 839	2 460 876	2 502 815	2 508 240	2 551 996
Totaal juridisch verplicht	2 478 545	2 423 295	2 440 922	2 446 213	2 486 697
Totaal bestuurlijk gebonden	5 294	36 955	60 522	60 094	63 906
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	626	1 371	1 933	1 393

Tabel Budget flexibiliteit artikel 7 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	3 894 034	3 908 357	3 952 266	3 961 192	3 998 475
Totaal juridisch verplicht	3 870 055	3 852 493	3 924 082	3 933 251	3 971 247
Totaal bestuurlijk gebonden	23 979	54 545	26 101	26 093	26 228
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	1 319	2 083	1 848	1 000

Tabel Budget flexibiliteit artikel 8 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	16 890	16 759	16 997	16 502	16 501
Totaal juridisch verplicht	15 172	14 352	5 905	5 368	3 660
Totaal bestuurlijk gebonden	1 454	2 154	10 608	10 664	12 371
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	264	253	484	470	470

Tabel Budget flexibiliteit artikel 9 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	420 120	491 994	521 618	569 841	719 533
Totaal juridisch verplicht	340 916	373 397	390 506	437 591	227 383
Totaal bestuurlijk gebonden	79 204	118 597	131 112	132 250	492 150
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0

Tabel Budget flexibiliteit artikel 11 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	3 658 463	4 135 470	4 243 762	4 253 385	4 295 457
Totaal juridisch verplicht	3 658 463	4 135 470	4 243 762	4 253 385	4 295 457
Totaal bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0

Tabel Budget flexibiliteit artikel 12 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	112 215	112 178	112 445	114 120	116 697
Totaal juridisch verplicht	112 215	112 178	112 445	114 120	116 697
Totaal bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0

Tabel Budget flexibiliteit artikel 14 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	895 631	845 898	794 615	739 655	739 554
Totaal juridisch verplicht	793 849	156 132	155 927	152 398	152 393
Totaal bestuurlijk gebonden	101 782	689 766	638 688	587 257	587 161
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0

Tabel Budget flexibiliteit artikel 15 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	915 954	862 662	823 342	719 546	730 002
Totaal juridisch verplicht	915 098	861 695	822 375	718 534	728 991
Totaal bestuurlijk gebonden	856	967	967	1 012	1 011
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0

Tabel Budget flexibiliteit artikel 16 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	894 029	868 281	861 162	810 404	809 455
Totaal juridisch verplicht	891 235	865 003	855 408	804 834	803 455
Totaal bestuurlijk gebonden	2 794	2 854	4 734	5 041	5 491
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	424	1 020	529	509

Tabel Budget flexibiliteit artikel 25 (bedragen x € 1 000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Programma-uitgaven	16 630	17 322	17 544	17 833	17 833
Totaal juridisch verplicht	7 249	4 279	1 318	1 624	150
Totaal bestuurlijk gebonden	9 381	13 043	16 226	16 209	17 683
Totaal niet-juridisch verplicht of bestuurlijk gebonden	0	0	0	0	0